

De gaande en de komende man

De gaande man

De gaande man is Gerrit van der Heide, die museum-ervaring opdeed in de musea voor de IJsselmeerpolders.

Geboren in Rotterdam in 1915 kreeg hij aanvankelijk een opleiding die gericht was op het onderwijs, op de kweekschool voor onderwijzers. Daarna volgde een tijd journalistiek werk bij het Algemeen Dagblad en de Nieuwe Rotterdamse Courant (NRC), een tijdje buitenlandse reisreportage en vervolgens free-lance werk voor diverse bladen. Toen journalistiek werk in de oorlog onmogelijk werd, kreeg hij een opdracht voor biologische terreinverkenningen bij het departement van 'Kultuur' ten behoeve van natuurbescherming in het raam van het Nationale Plan. Hij deed met mr. T. Lebrecht samen onderzoek naar eendenkooien in Nederland.

Toen in september 1944 de aanval van de geallieerden op Arnhem en Oosterbeek begon en daarmee het Openluchtmuseum en het Gemeentemuseum te Arnhem door oorlogshandelingen werden bedreigd, meldde Van der Heide zich voor kunstbescherming in dat gebied en evacueerde allerlei objecten, zowel van beide genoemde musea als nadien ook van particuliere verzamelaars op aanwijzing van het departement (mr. J. K. van der Haagen) naar Vaassen en Deelen.

Toen na de oorlog de evacuatie was voltooid, kreeg hij een aanstelling bij het Biologisch-Archeologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Groningen ten behoeve van het biologisch-archeologisch onderzoek in de IJsselmeerpolders, onder leiding van prof. dr. A. E. van Giffen, later onder de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort, waarvan toen dr. P. Glazema directeur

was. Na korte tijd te Kampen te hebben gewerkt, werd Schokland zijn standplaats en werd hij geheel opgenomen in het verband van de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, waar hij totaal 27 jaar werkzaam was met opgraven en onderzoek van bewoningsresten en talrijke scheepswrakken. Tevens was zijn opdracht de opbouw van een verzameling voor de IJsselmeerpolders en de ontwikkeling van een museum voor die collectie.

Hij kon zich op Schokland in de voormalige pastorie vestigen en het kerkgebouw en omliggende loodsen voor de collecties op het gebied van biologie, geologie en archeologie gebruiken. In de loop van de jaren kwam ook het scheepsarcheologisch museum met conserverings- en restauratiewerkplaatsen te Ketelhaven van de grond. Er werd tevens voorbereidend werk gedaan aan de plannen voor een 'museum'-informatiecentrum op het gebied van inpoldering te Lelystad. Vanuit het specialisme scheepsarcheologie met veel relatie tot de conserveringsproblematiek kwamen veel contacten tot stand in binnen- en buitenland, waarbij vooral ook die met onderzoekers in Australië een rol speelden, aanvankelijk voor advisering, later ook in het raam van de Australisch-Nederlandse Commissie voor de VOC-wrakken. Ook was hij werkzaam op Jamaica in verband met de daar opgedoken vondsten, die herinneren aan de aardbeving van 1692 bij Port Royal. Hij onderhoudt tevens contacten met enkele musea in Jakarta, Indonesië. In 1974 kwam Van der Heide, die reeds jaren lid was van de Commissie van Bijstand van het Zuiderzeemuseum naar Enkhuizen om als hoofd van de wetenschappelijke afdeling te gaan werken en zodanig deel uit te maken als adjunct-directeur van de museum-directie. In 1980 bereikte hij de pensioengerechtigde leeftijd, maar werd nog voor zes maanden op arbeidscontract aangesteld omdat de komende man nog niet beschikbaar was. Thans werkt Van der Heide nog voor bepaalde deeltaken aan dit museum, met name in verband met de inrichting van panden voor het Buitenmuseum - tezamen met Hanny Waardenburg. Hij onderhoudt nog een aantal contacten met diverse musea aan de rand van de voormalige Zuiderzee.

Van zijn hand kwamen meer dan honderd publikaties uit, waaronder een aantal boeken over het Zuiderzeegebied, eendenkooien, scheepsarcheologie en geologie. Hiervan kunnen onder meer worden genoemd: 'Van Landijs tot Polderland' (4 drukken), 'Scheepsarcheologie', 'Zwerfstenen', 'Speurtocht naar onze voorouders', 'Land van Namelozen' (een boek over de Biesbosch), 'Graven naar het Verleden' en 'Geologie' (beide voor Teleac-cursussen), 'De Zuiderzee'. Hij werkte een viertal malen mee aan cursussen van Teleac over archeologie, geologie en bescherming van natuur en landschap.

In 1977 werd hij benoemd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Van der Heide zal zich nog enige tijd tezamen met de heren F. Walberg en G. van der Kuip bezighouden met het voorbereidende redactionele werk voor Het Peperhuis.

De komende man

De komende man is Ferry Walberg, die zijn museumervaring heeft opgedaan in het Amsterdams Historisch Museum en het Frans Halsmuseum te Haarlem.

Nog tijdens zijn studie sociologie heeft hij een jaar als volontair meegewerkt aan de laatste van de drie grote proeftentoonstellingen in het Amsterdams Historisch Museum.

Voor 'Amsterdam onder Stoom', een tentoonstelling van de geschiedenis van de hoofdstad in de 19de en 20ste eeuw, heeft hij het onderdeel IJfelijkheid en sociale zorg voor zijn rekening genomen. Een onderwerp waarop hij als historisch-socioloog ook is afgestudeerd. Daarna heeft hij vijf jaar als hoofd van de educatieve afdeling van het Frans Halsmuseum gewerkt, in een museum dat in de eerste plaats bekend staat als een kunstmuseum: de internationaal gewaardeerde collectie oude kunst staat er centraal.

De educatieve afdeling heeft daarnaast onder zijn leiding in de afgelopen jaren een heel eigen programma ontwikkeld, dat voornamelijk gericht was op de sociale geschiedenis van de stad en de regio.

Walberg heeft zich daar vijf jaar voor ingezet met als doel een ander, breder publiek aan het museum te binden. In die tijd heeft hij tal van grote en kleine tentoonstellingen gemaakt, die stuk voor stuk poogden de actualiteit aan de geschiedenis te toetsen. Een aanpak waarin historisch en sociologisch onderzoek gecombineerd werd en waarbij met name het persoonlijke verhaal van degenen, die de geschiedenis nog zelf hadden meegemaakt, in het middelpunt werd geplaatst.

Deze ervaring zal hem goed van pas komen om het rijke recente verleden van het Zuiderzeegebied vast te leggen. De nieuwe wetenschappelijk medewerker gaat zich ook met de redactionele werkzaamheden van Het Peperhuis bezig houden. Door zijn redactie-lidmaatschap voor 'Museum Visie', de uitgave van de Nederlandse Museum Vereniging is hij met dit soort werk vertrouwd.

Gekomen en gegaan: links: Ferry Walberg, rechts: Gerrit van der Heide.